

мъжете цигани спрямо този на жените. През 1900 г. общо за страната съотношението е 50 694 мъже към 48 310 жени. Докато в Русе мъжете са 31, а жените само 4, то в гр. Фердинанд (дн. гр. Монтана – б.а.) съотношението е обратно – 144 мъже и 154 жени. И при следващите преброявания във Фердинанд то се запазва. В Старозагорска околия през 1880 г. са преброени 145 мъже и 118 жени. През 1910 г. мъжете са 989, а жените 972. През 1920 г. – 559 мъже и 532 жени (Статистически сведения 1880: 1-2; Резултати от преброяване 1923: 25-30; Резултати от преброяване 1930: 52-57; Чанков 1935: 54, 56, 133; Марков 1944: 56)

3. Циганите/ ромите в държавната политика и взаимоотношенията им с властите

3.1. Циганската/ ромската махала като място за съхраняване на идентичността

В Османската империя циганите са неразделна част от обществото и не се подлагат на преследване от страна на централната власт и околното население. Независимо дали са мюсюлмани или християни, те се обособяват като отделна група, която има обща етническа характеристика. Не се свързват с никоя от редовните системи за събиране на данъци, а са обект на специфични порядки, които обслужват само тях. За да бъдат постоянен източник на приходи за държавата, съобразени с характерния им начин на живот, специално за тях се издават редица закони и подзаконни актове за данъчно облагане. Докато османските данъчни документи още през XV век регистрират уседнали цигански общности, то корпусът от закони и наредби за населението във вилаета Румели от 1475 г. визира и общественото им положение. Циганските домакинства се групират в данъчни общности (джемаати) начело със старейшини, отбелязва се броят им, записва се името на мъжа глава на семейството, верският състав, областите, в които живеят. Посочват се занаятите и правното им положение, размерът на плащаните данъци. Начело на джемаата се избира старейшина, черибашия¹⁷, коджабашия. Това става в рамките и според обичайната практика на циганската общност – мъж с авторитет не само сред общността, но и пред турските власти. Джемаатът носи неговото име. Поради по-специфичния си статут вдовишките семейства се отделят в отделна категория. Вдовицата, която не се е омъжила повторно, става икономическа глава на семейството. Разпорежда се и със семейното имущество. Независимо дали това са мюсюлманки или християнки, данъците им се намаляват. За Фелибе (дн. Пловдив – б.а.) в регистъра от 1489-1490 г. се отбелязват

ЕВГЕНИЯ И. ИВАНОВА * ВЕЛЧО КРЪСТЕВ

¹⁷ черибаша – военна титла в Османската армия, която по-късно започва да се свързва с циганите. Цигански главатар.